

*Джерела знань про регіони та країни світу.
Сучасна політична карта світу та окремих
регіонів. Головні об'єкти політичної карти.*

Джерела знань про регіони та країни світу.

ДЖЕРЕЛА ЗНАНЬ ПРО РЕГІОНИ ТА КРАЇНИ СВІТУ

Географічні карти (адміністративні, тематичні, спеціальні тощо)

Література (наукові видання, науково-популярні книги, періодика, енциклопедії, статистичні збірники, інтернет-ресурси)

Національна академія наук України

Вищі навчальні заклади (ВНЗ)

Художні твори й фотоальбоми

Дипломатичні представництва

Музеї та виставки

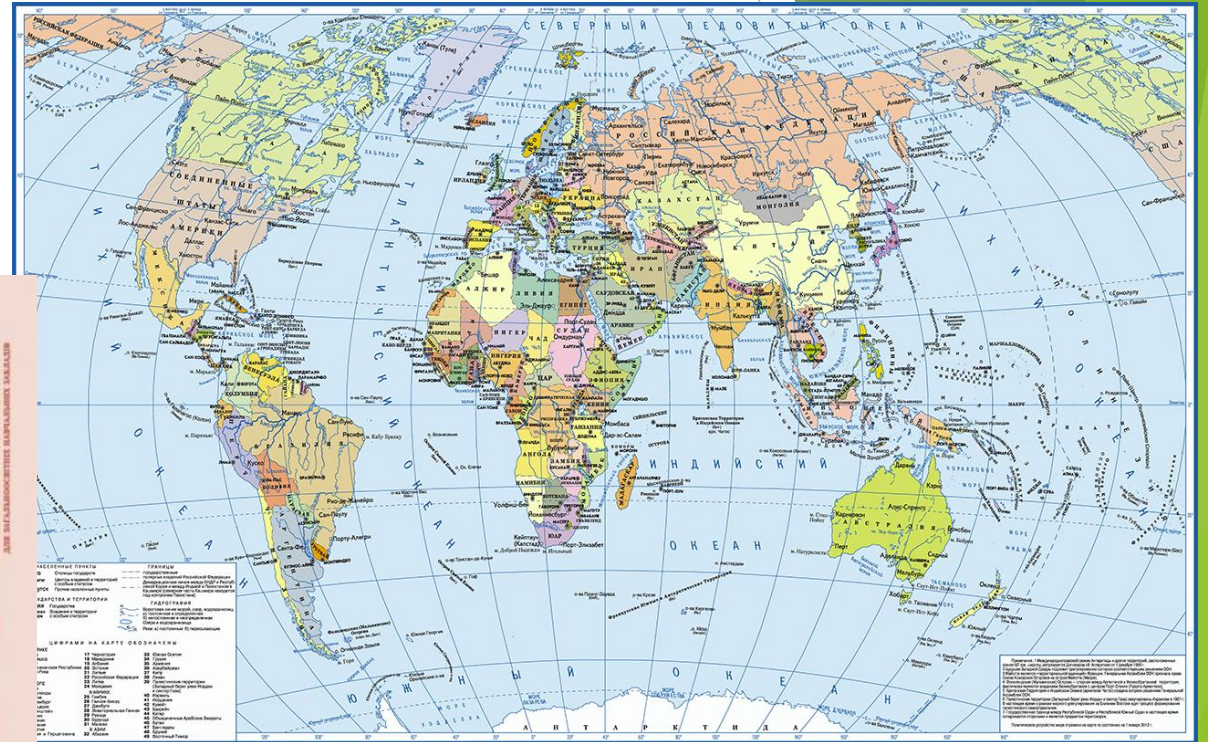
Громадські організації

Сучасна політична карта світу та окремих регіонів.

Політична карта -це географічна карта, на якій відображено територіально-політичний поділ світу, материків або окремих регіонів.

ПОЛІТИЧНА КАРТА СВІТУ ПІСЛЯ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ (на 1923р.)

Періоди формування сучасної політичної карти світу.

I період

Античний (стародавній до 5 ст. н.е.)

Давній Єгипет, Давня Греція, Карфаген, Римська імперія, Месопотамія, Давній Китай, Давня Індія ...

II період

Середньовічний (5-15 ст. нашої ери)

Феодална роздробленість (Київська Русь, Московська держава, Візантія, Іспанія, Португалія, Англія ..)

III період . Колоніальний (15-20 ст.)

1. Перші колоніальні імперії

- Іспанії (в Латинській Америці, Африці)
- Португалії (Бразилія, в Африці)

2. Нові колоніальні імперії:

- Великої Британії (Північна Америка, Австралія, Нова Зеландія, Індія, в Африці)
- Франції (в Африці, Південно-Східна Азія)

1776 – незалежність США

1870, 1871 – об'єднання Італії і Німеччини

Розвиток капіталізму в Японії

Зростання колоніальних імперій Великої Британії та Франції

Періоди формування сучасної політичної карти світу.

IV період. Новітній

I етап (до 1939 р.)

- 1. Переділ німецьких колоній після I світової війни
- 2. Розпад Австро-Угорщини (1918 р.)
- Розпад Турецької Османської імперії
- Створення СРСР (1922 р.)

II етап (1939-сер. 50-х рр.)

- Розкол Німеччини на ФРН, НДР, Західний Берлін (1949 р.)
- Ліквідація Сх. Пруссії (землі до Польщі та СРСР)
- Соціалістичний табір в Європі
- Країни Балтії ввійшли до СРСР (1940 р.)
- Ліквідація японських колоній в Азії
- Створення держави Ізраїль (1948 р.)

III етап (сер. 50-х - сер. 80-х рр.)

- Розпад колоніальних імперій
  - Великої Британії (50-60 рр.)
  - Франції (50-60 рр.)
  - Португалії (1974 р.)
- 1960 р. – «Рік Африки» (17 незалежних держав)

IV етап (з сер. 80-х рр.)

- 1. Об'єднання Німеччини (1990 р.)
- Розпад СРСР на 15 країн (1991 р.)
- Розпад Югославії на 5 країн (1991 р.)
- Розпад Чехословаччини (1993 р.)
- Об'єднання Ємену (1990 р.)
- Продовження деколонізації:
  - Намібія (1990 р.),
  - Мікронезія (1991 р.),
  - Гонконг (1997 р.),
  - Ломинь (Макао) (1999 р.),
  - Східний Тимор (2002 р.)

Головні об'єкти політичної карти.

Основні елементи політичної карти світу.

Територія – це частина земної поверхні, що має певні просторові межі та географічне положення.

Територія держави - це визначена напідставі норм міжнародного права частина земної поверхні (суходіл, акваторія), територіальні води (у межах 12 морських міль відморського узбережжя; одна морська миля становить(1852 м), повітряний простір і надра(у межах державного кордону та територіальних вод).

Основні елементи політичної карти світу.

Згідно з нормами міжнародного права на Землі виділяють території трьох видів:

Територія держави

- Перебуває під суверенітетом певної держави і відокремлена від сусідніх територій державним кордоном

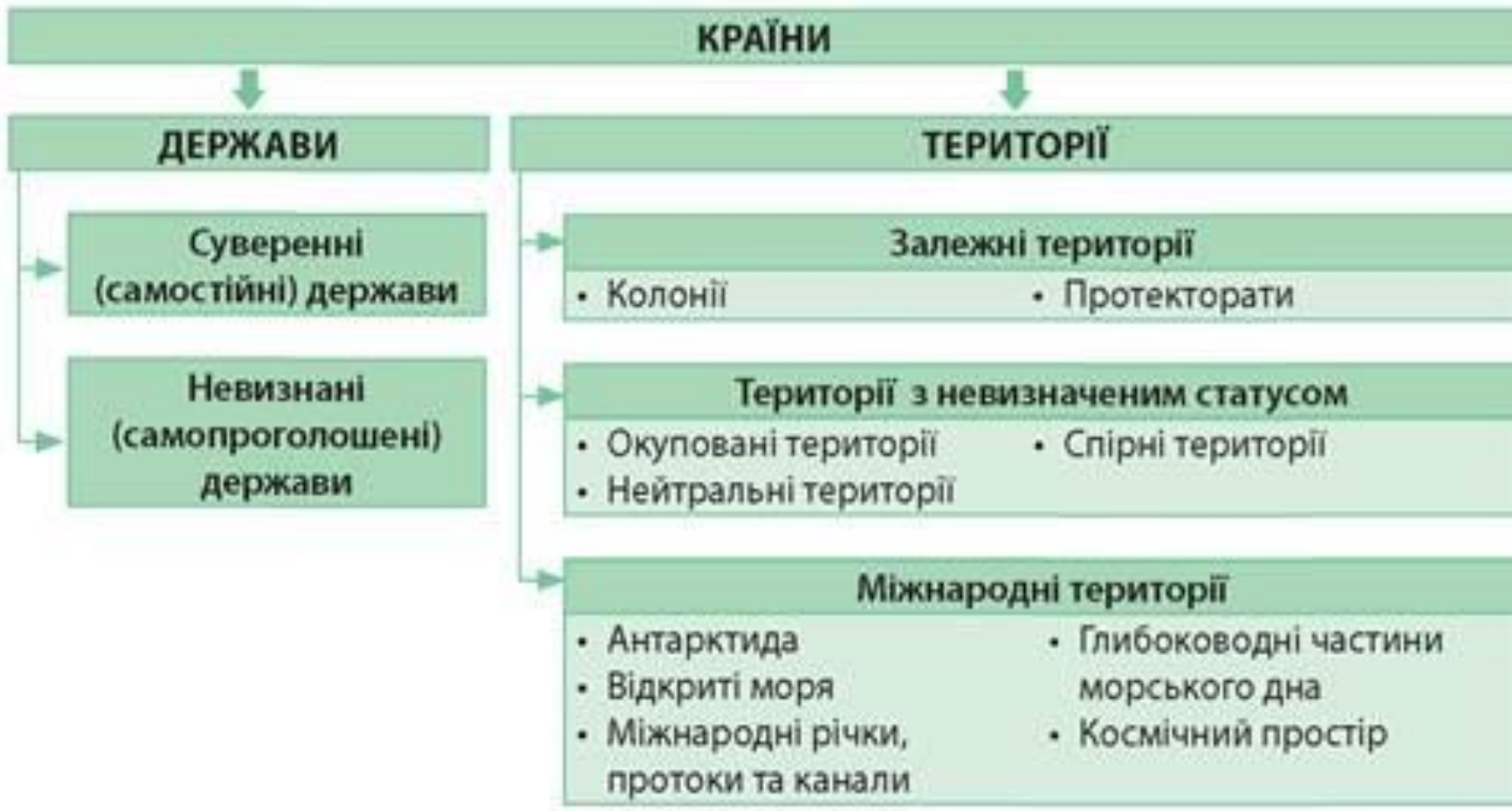
Залежні країни і території

- Колонія – повна політична залежність
- Протекторат - мають відносну внутрішню незалежність
- Підопічні території – тимчасово передані ООН під контроль незалежних держав унаслідок виникнення певних політичних умов.

Води відкритого моря

- акваторія
- Територія Антарктиди

Головні об'єкти політичної карти.

Форми правління та адміністративно-територіальний устрій країн.

Монархія - це форма правління, за якої верховна влада формально або фактично належить одній людині. У більшості випадків монарх (це може бути король, цар, імператор, султан, шах, емір та інші) отримує владу у спадок. У наш час існують 29 монархій, шість із яких - абсолютні. Більшість із них (п'ять із шести) розташовані в Азії (Бруней, Катар, Об'єднані Арабські Емірати, Оман, Саудівська Аравія). Унікальною монархією є Ватикан, адже папу римського обирають.

Конституційна монархія - влада монарха здебільшого має формальний характер («король є, але він представляє державу, а не править») (Бельгія, Велика Британія, Данія, Іспанія, Нідерланди, Швеція, Японія, Камбоджа, Таїланд.)

Республіка - форма державного правління, за якої владні повноваження належать дієздатним громадянам держави.

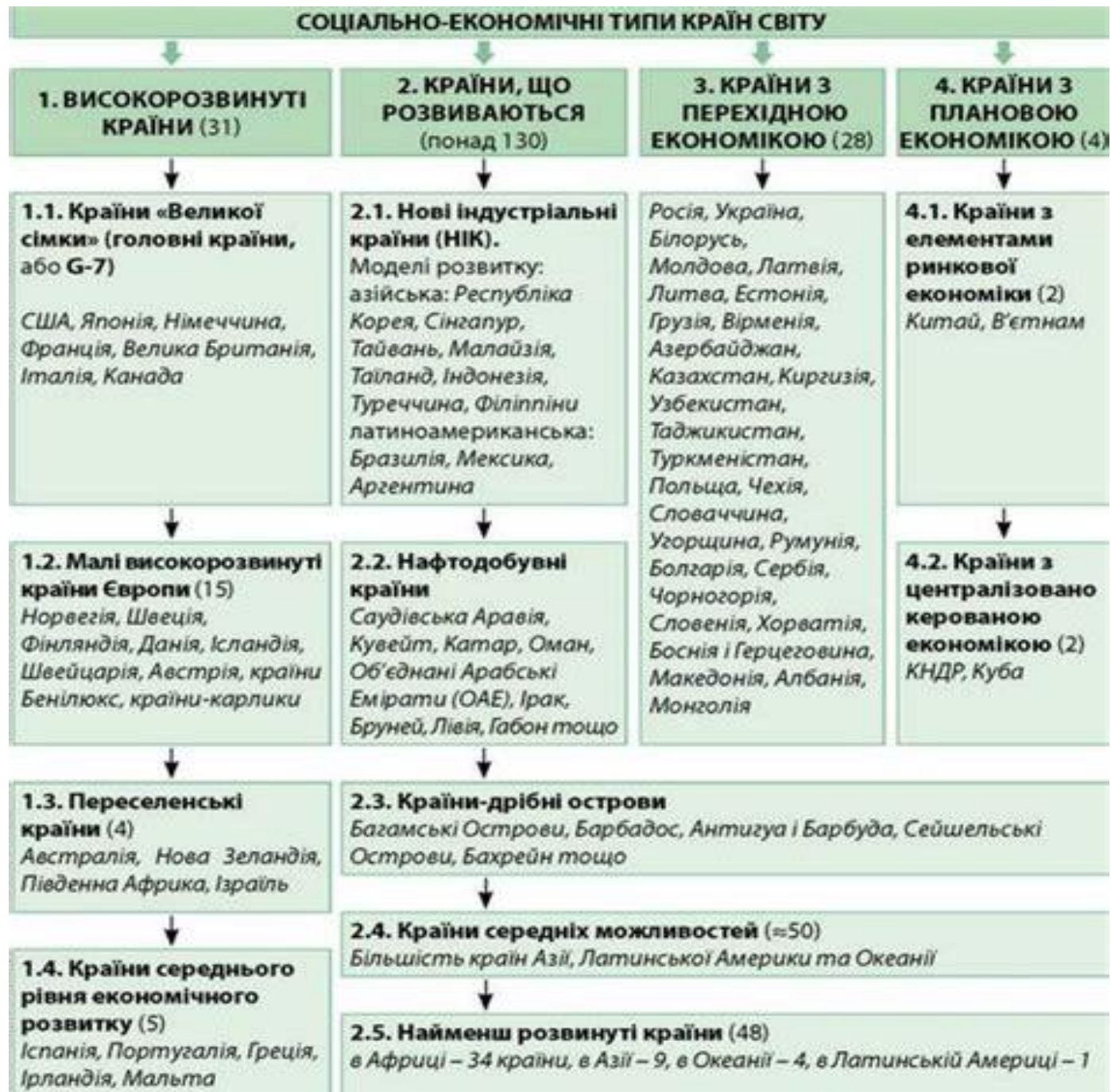
Більшість країн світу - унітарні. Вони мають єдині для всієї країни вищі органи влади, рішення яких (наприклад прийняті закони) мають верховенство на всій території. Прикладами унітарних країн можуть бути Польща, Румунія, Франція, Угорщина, Словаччина, Японія.

Більш складний адміністративно-територіальний устрій мають **федеративні держави.** Вони поділені на адміністративно-територіальні частини (штати, землі, провінції, території), наділені певною політичною самостійністю. Типовими прикладами є США, Канада, Німеччина, Австрія, Австралійський Союз, Бразилія, Індія.

Проміжне положення між двома головними групами країн посідають **унітарні держави,** які мають у своєму складі автономні утворення (Україна, Китай, Іспанія, Азербайджан, Узбекистан та деякі інші).

Особливою формою адміністративно-територіального устрою країн є **конфедерація** - союз суверенних держав, створений із метою досягнення певних цілей.

Сьогодні формально конфедерацією називає себе Швейцарія. Проте фактично вона - федеративна держава. Близькими за своїм устроєм до конфедерацій є Об'єднані Арабські Емірати - союз семи абсолютних монархій.

Типи країн за рівнем розвитку.

Отже підведемо підсумок нашого уроку а саме:

- Існують статистичні, історичні, інформаційні, картографічні джерела інформації про регіони та країни світу. Важливими джерелами знань у країнознавстві є також книжки та періодичні видання.
- Політична карта - це тематична географічна карта, на якій показано поділ світу на держави та залежні території з нанесенням існуючих кордонів. Головною її властивістю є динамічність, тобто здатність постійно змінюватися.
- Головними об'єктами політичної карти є країни, держави та території. Країною є будь-яка держава. Водночас не кожна країна є державою.
- Держава - це суверенне політичне утворення, яке здійснює владу на певній території та забезпечує в її межах господарську діяльність.
- Існують також невизнані (самопроголошені) держави, які в односторонньому порядку проголосили незалежність, але не одержали загального міжнародного визнання.
- До територій на політичній карті належать: залежні території (країни, які перебувають під владою іноземної держави-метрополії), території з невизначеним статусом (окуповані, нейтральні або спірні території) та міжнародні території (Антарктида, відкриті моря, міжнародні річки, протоки та канали, глибоководні частини морського дна, космічний простір).
- На сучасній політичній карті світу розташовано близько 240 держав і територій, з них 194 суверенних держави та понад 40 залежних територій, які мають різний статус.

КОНТРОЛЬ ТА САМОПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ.

1. Оберіть назву політичної форми організації життя суспільства, сформовану в результаті виникнення і діяльності публічної влади як особливої системи, що управляє основними сферами суспільного життя:

А держава; В залежна територія;

Б країна; Г спірна територія.

2. Визначте, під опікою якої країни перебувають Маріанські острови:

А Японія; В Індонезія;

Б Австралія; Г США.

3. Укажіть ширину територіальних вод держави:

А 1 миля; Б 50 миль;

В 12 миль; Г 200 миль.

4. Укажіть найпівнічнішу столицю світу:

А Осло; Б Рейк'явік; В Стокгольм; Г Оттава.

КОНТРОЛЬ ТА САМОПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ.

5. Знайдіть помилку в переліку країн регіону Південна Європа:

А Болгарія ; Б Словенія; В Сербія; Г Іспанія.

6. Зазначте, у якому регіоні Азії розташована країна М'янма:

А Східному; В Південно-Східному;

Б Західному; Г Південному.

7. Знайдіть помилку в парі «країна – столиця»:

А Швейцарія - Стокгольм; В Албанія – Тирана;

Б Литва – Вільнюс; Г Македонія - Скоп'є.

8. Зазначте процес сучасного світу, що характеризує розвиток НТР та запровадження інформаційно-комунікативних систем:

А регіоналізація; Б політична глобалізація;

В економічна глобалізація; Г культурна глобалізація.

КОНТРОЛЬ ТА САМОПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ.

Тести на визначення відповідності

9. Укажіть відповідність між країнами та їхніми столицями:

А Австрія	1 Бангкок
Б Афганістан	2 Преторія
В Венесуела	3 Кабул
Г Таїланд	4 Відень
Д ПАР	

10. Визначте відповідність між сучасними регіонами світу за класифікацією ООН і країнами, що розміщені в їхніх межах:

А Південна Європа	1 Ізраїль
Б Східна Азія	2 Португалія
В Західна Азія	3 Гватемала
Г Північна Африка	4 Південна Корея
Д Центральна Америка	

КОНТРОЛЬ ТА САМОПЕРЕВІРКА ЗНАНЬ.

Тести з кількома правильними відповідями

11. Зазначте країни з регіону Південної Європи, що набули незалежності в результаті розпаду колишньої Югославії (СФРЮ):

А Хорватія; В Словенія; Д Македонія;

Б Албанія; Г Словаччина; Е Угорщина.

12. Оберіть країни світу, що зазнали кількісних змін унаслідок розпаду (відокремлення від них) частини території починаючи з 1990 року:

А ОАЕ; В Ефіопія; Д Камбоджа; Б Судан; Г Індонезія; Е Китай.